

ЛІТЕРАТУРА

1. Васильченко В. В. Спадкування за заповітом у новому Цивільному кодексі України [Текст]: В. В. Васильченко // Науковий вісник Юридичної академії Міністерства внутрішніх справ. – 2005. – № 1. – С. 166-172.
2. Google впровадила «електронний заповіт» [Електронний ресурс] — Режим доступу: http://dt.ua/TECHNOLOGIES/google-vprovadila-elektronniy-zapovit-120347_.html
3. Новые сервисы обещают сохранение цифровой жизни после смерти <http://alex-simferopol.org.ua/index.php?newsid=2724>

ГАВУР В.

Науковий керівник – доц. Григорук. Н.А.

ВІДКРИТТЯ ЯПОНІЇ У 1853-1854 РР. СПОЛУЧЕНИМИ ШТАТАМИ АМЕРИКИ

XIX століття – період розквіту колоніальних імперій. У цей час між найвпливовішими державами світу відбувається активна боротьба за різноманітні території. Тоді це мало свою логіку. Внаслідок бурхливого економічного розвитку, країни-капіталісти потребували збуту власних товарів за межі своїх умовних кордонів (чи то пак – метрополії). Значний збут дешевих товарів міг забезпечити не просто значні прибутки – це дарувало можливість буквально «вимивати» цінні метали (із котрих, в основному, чеканилася монета багатьох держав), тим самим піднімаючи власну економіку на новий рівень. Не забуваймо також і про посилення стратегічних можливостей: створення однією державою факторії на сприятливій для геополітики території надавало їй можливість здійснення постійного тиску на колонії інших значних метрополій, або ж ще незалежні політичні одиниці. Саме у цей момент, до списку провідних держав входять Сполучені Штати Америки, котрі, ще не встигли надійно закріпитись на всіх важливих стратегічних фронтах, зокрема на Далекому Сході. Приблизно тоді ж, у сферу їх геополітичних інтересів потрапляють Японські о-ви.

Метою даного дослідження є висвітлення умов та характеру дипломатичних відносин між США та Японією, які призвели до «відкриття» останньої, та в значній мірі визначили перспективи міжнародних відносин другої половини XIX – першої половини XX століть.

Актуальність даної статті полягає у тому, що водночас піднімаються два важливі питання у світовому політичному розвитку XIX ст.: проблема політичного закріплення позицій США на Далекому Сході, а також відкриття держави, котра вела політику самоізоляції та стала у подальшому могутнім суб'єктом у міжнародній політиці.

У дослідженні даної проблеми слід відзначити низку експертів, зокрема: Г. Нормана, А. Жукова, А. Мещерякова, Р. Теймса та ін.

У середині XIX ст., США потребувало вирішення вище описаних проблем щодо політики із Китаєм. Окрім того, що американський уряд мав намір закріпитись на цих просторах, котрі вже до цього стали об'єктами політики Великобританії та Франції, планувалось посилити свої позиції на Далекому Сході та в просторах Тихого океану загалом, закласти своєрідний плацдарм – із перспективою реалізації подальших геополітичних претензій [5, с. 168]. До того ж, аби дістатись до Китаю, американським суднам був необхідний, свого роду, «перевалочний пункт», аби запастись необхідною провізією, поповнити трюми вугіллям (наприклад, морський шлях від Сан-Франциско до Гонконгу становив 6150 км.) [6, с. 209; 7]. Водночас із тим з'являлась можливість широкого збуту товарів та запуску в обіг значної кількості золота (відзначу, що із 1849 р. у штаті Каліфорнія були відкриті грандіозні поклади золота) [6, с. 210]. Все це доповнювала й потреба розвитку китобійного промислу у тихо-океанічних просторах. Японії надавалось значне економічне та стратегічне значення на Далекому Сході. Її острівне розташування, а також розташування неподалік від Китаю, було «подарунком долі» для іноземних колоністів.

Однак, тут метрополії зіткнулися із дуже запеклим опором. Справа в тому, що із кінця першої половини XVII ст., Країна вранішнього сонця цілеспрямовано проводила політику самоізоляції. Обмеженим доступом до островів, а точніше – до порту Нагасакі користувались тільки голландські судна, що прибували кожного року лише у складі двох одиниць [12, с. 86]. Прибуття суден інших європейських держав автоматично могло розглядатись як погроза функціонуванню режиму сьогунату. Зокрема, між 1791 та 1849 рр. США та Англією було здійснено по 7 експедицій, а також мала місце одна французька (1846 р.): усі вони завершилися безрезультатно [4, с. 602].

У американському конгресі розгляд японського питання назрів у 1852 р. [4, с. 607] Цим же й зацікавилась адміністрація президента М. Філлмора [9, с. 361]. В результаті останнім було видане розпорядження комодору М. Перрі, в якому висувались наступні завдання:

- щонайшвидшого укладення торгового договору із Японією, а також налагодження там бази для торговельного флоту та ведення китобійного промислу;
- забезпечення політичного впливу США у Японії, по можливості витіснивши вплив європейських метрополій – якщо такий має місце;
- збору інформації про регіональні особливості Далекого Сходу [4, с. 608].

Дана операція була вельми інтригуючою та багатообіцяючою у випадку успіху. До цього всього, міжнародна обстановка видавалась дуже вигідною: очікувалось розпалювання конфлікту між Російською та Османською імперіями, що у подальшому справді переросте у Кримську війну 1853-1856рр., у яку будуть втягнені Англія та Франція [3, с. 29].

Тож на її реалізацію було виділено 12 суден (утім, згодом 8 суден повинні були відділитись та попрямувати у напрямку Китаю). Відзначу, що з-поміж усіх кораблів мали місце й декілька військових броненосців.

Американська ескадра відправилась для вирішення поставлених завдань. Судна рухались із швидкістю 15-17 км/год (на той час така швидкість була досить значною), і прибули до Японії аж 3 червня 1853 р. [1, с. 63; 7]. Варто звернути увагу на одну суттєву деталь: в даному випадку Перрі прибув не у порт Нагасакі, куди були спрямовані усі раніше здійснені експедиції, а – прямо до затоки Урага у м. Едо. Що ж до японського уряду, то воно було попереджене голландцями про прибуття «незваних гостей», однак ніхто навіть не очікував побачити їх саме у столиці! Відчуття значної загрози викликали і славнозвісні «чорні кораблі» – 2 потужних парових броненосця із вантажною місткістю у 2450 тонн [7]. Японія не була готова боротися проти такого суперника. За збігом обставин, країна переживала значний економічний занепад та послаблення влади сьогуна.

Ще більше загострив проблему намір комодора отримати аудієнцію із «Його Величністю» (таким титулом Перрі іменував сьогуна Токугава Іейосі, що було досить помилково). Останній на той момент важко захворів, тому очільнику експедиції прийшлося вести діалог із чиновниками. Втім, уряду бакуфу вдалось вмовити американську делегацію почекати певний час. Та й Перрі, у свою чергу, не поспішав, обіцяючи знову прибути рівно через рік. Американський флот справив потужне враження на місцевих тубільців, і тому підписання договору залишалось лише питанням часу.

Натомість, американський флот повернувся значно швидше – у лютому 1854 р. Тепер уже Перрі вів за собою 9 кораблів, що мали на озброєнні 250 гармат [7; 4, с. 612]. Цю поспішність можна пояснити тим, що після першого візиту комодора на Японські о-ви, російський уряд направив сюди адмірала Путяніна із дипломатичною місією. Зразу стає зрозуміло, що подібна міжнародна конкуренція за територіальний вплив потребувала застосування «дій на випередження». До того ж, Кримська війна 1853-1856 рр. набувала все більших масштабів, у свою чергу відволікаючи основних зовнішньополітичних конкурентів від дій США.

У даному випадку, Перрі прибув не у Нагасакі, і навіть не до затоки Урага, а пришвартував свої судна поблизу Канагава – маленького селища неподалік від Едо [7]. Цим самим, комодор демонстрував своєрідну свавільність та відсутність страху перед вказівками бакуфу. Насправді, у випадку воєнного конфлікту, японська сторона не була здатною щось протиставити американцям, їй довелось миритися із дійсним станом справ. Тому у лютому розпочались тривалі переговори, що завершилися 31 березня 1854 р. підписанням вельми нерівноправного Канагавського договору, що складався із 12 статей [9, с. 361]. Варто акцентувати увагу на головні його умови: встановити дружні відносини між обома державами; відкрити для американських суден порти Хакодате і Сімода, котрі водночас забезпечували б безкоштовну допомогу пошкодженим американським суднам, а також постачали б провіант і продовольство командам; Японія обіцяла сприяти американській торгівлі, а також обіцяла забезпечити лояльне ставлення до американців на власній території [11, 12]. Також сторони зобов'язувались, при необхідності, заснувати консульства. Договір слід було ратифікувати впродовж наступних 18 місяців. Щодо двох останніх пунктів – японський уряд намагався відсунути у часі їх реалізацію [12].

Варто також відзначити, що по завершенню переговорів обидві сторони обмінялись символічними подарунками. Зокрема, Перрі розпорядився вручити мініатюрну залізницю, телеграф із проводом – довжиною у 3 милі, 2 американські човни, залізну пічку, телескоп, колекцію зброї, збірники законів Конгресу, багато історичної літератури. Також кожен високопоставлений японський чиновник отримав в подарунок: годинник, меч, гвинтівку, револьвер та 10 галонів віскі [5, с. 150]. Із японської сторони гостям були вручені вироби із порцеляни, шовку та дерев'яні лаковані скриньки [7]. Цей момент насправді є досить важливим, оскільки він демонструє бажання американської делегації показати абсолютну перевагу Західної цивілізації, аби остаточно зламати будь-яке бажання японського уряду чинити воєнний чи дипломатичний опір. Однак, ці дії лише «додавали масла у вогонь» в японському суспільстві, що й стало однією із причин породження п'ятнадцятирічного політичного та соціального хаосу, котрі згодом пережила Країна вранішнього сонця [9].

Укладення Канагавського договору 1854 р. дало початок офіційному «відкриттю» Японії для світу. За цим документом, впродовж 1854-1858 рр., відбулось підписання цілої серії нерівноправних для японської економіки угод із європейськими державами. Важливо відзначити, що майже у кожному випадку простежувалась своєрідна «дипломатія канонерок», особливістю якої була наочна демонстрація переважаючого воєнного потенціалу однієї держави перед іншою з ціллю нав'язати не вигідні умови у взаємовідносинах.

Зовнішньоекономічні традиції капіталістичних держав – з огляду протекціонізму, чи канонів вільної торгівлі (що було притаманно Англії), знайшли собі ще один притулок у новому регіоні. Це спричинило поступове «вмивання» із японського обігу цінних металів. Японію заповнили іноземні товари, що робило

цехову продукцію «цза» та кустарне виробництво абсолютно неконкурентоспроможними на внутрішньому ринку. З іншої сторони, почалась поступова капіталізація японського виробництва, що, однак, набрала значних обертів лише після реставрації імператорської влади у 1868 р.

Та наслідки не обмежувались лише економічним фактором. Підписання подібних договорів підтверджувало недієздатність та слабкість уряду сьогуну. Піднялись хвилі протесту. Зокрема, активно вирізнялись «рух за відновлення імператорської влади» та «рух за вигнання іноземців». Їх головним осередком були південно-західні провінції, котрі, шляхом політичних змін, прагнули реалізувати капіталізацію регіону (відзначу, що на той час даний регіон держави був найбільш економічно розвинутим). Відкриття Японії вкрай загострило й без того існуючі політичні, соціальні та економічні проблеми всередині цієї країни, кульмінацією чого стала громадянська війна «Босін» 1867-1868 рр.

У свою чергу, США досягнуло своєї основної мети – закріплення стратегічного плацдарму на Далекому Сході, водночас ставши своєрідним дипломатичним «першопрохідцем» у справі «відкриття» та залучення Японії як суб'єкта до сфери міжнародних відносин.

ЛІТЕРАТУРА

1. Тояма С. Крушение феодализма в Японии / Тояма Сигеки. М.: Издательство иностранной литературы, 1959. – 363 с.
2. Елисеев В. Японская цивилизация / В. Елисеев, Д. Елисеев. – Екатеринбург: У-Фактория, 2006. – 528 с.
3. Норман Г. Возникновение современного государства в Японии / Герберт Норман. М.: Издательство восточной литературы, 1961. – 297 с.
4. Жуков А. История Японии. Т. I. С древнейших времен до 1868 г. / Отв. ред. А. Е. Жуков. – М.: Институт востоковедения РАН, 1998. – 659 с.
5. Теймс Р. Япония: история страны / Р. Теймс. – М.: Эксмо; СПб.: Мидгард, 2009. – 416 с.
6. Мак-Клейн Д. Япония: сёгунат Токугавы – в XXI веке / Джеймс Мак-Клейн. М.: АСТ: Астрель, 2011. – 895 с.
7. Мещеряков А. Император Мейдзи и его Япония. [Електронний курс] / Режим доступу: <http://www.litres.ru/static/or4/view/or.html?baseurl=/static/trials/04/96/27/04962703.&uuid=2c9a2a51-74e9-11e2-87fe-002590591dd6&art=4962703&trials=1&user=191018549&file=7069578>
8. Хиллсборо Р. Синсенгуми, последний самурайский отряд сёгуна. [Електронний курс] / Режим доступу: <http://readli.net/chitatonline/?b=392151&pg=1>
9. История США в четырех томах. Т. 1. 1607–1877 / Ред. кол.: Н. Н. Болховитинов, М. С. Альперович, Р. Ф. Иванов и др. М.: Издательство «НАУКА», 1983. – 687 с.
9. EMPIRE OF JAPAN TREATY Kanagawa, March 31, 1854. [Електронний курс] / Режим доступу: <http://core.ecu.edu/hist/tuckerjo/kanagawa.pdf>
10. Отношения между США и Японией в период заключения «неравноправных договоров» (1854–1868). [Електронний курс] / Режим доступу: http://www.bakumatsu.ru/lib/Nosov_USA-Japan.pdf

Горбаль О.

Науковий керівник – доц. Костюк Л. В.

ОБРЯДОВЕ ЗНАЧЕННЯ ГОЛОВНИХ УБОРІВ В УКРАЇНСЬКИХ ТРАДИЦІЯХ

Із глибини віків веде свій відлік історія головних уборів, котрі виконували не лише утилітарні, а й більш широкі функції, в тому числі прикрашання голови та всього комплексу вбрання. Проблема їх розвитку дуже складна й до кінця не розв'язана.

Зараз важко собі уявити, як ще півсторіччя тому українські жінки не виходили з дому без елегантного капелюшка чи строкатої хустки. А ті колосальні зусилля, що зараз витрачаються на догляд за волоссям, йшли в першу чергу на придбання виразного головного убору. Як пов'язати хустку, або ефектно одягти капелюшка – це те, над чим глибоко замислювались, дивлячись у дзеркало, тогочасні кокетки.

Актуальність теми зумовлена відродженням українських традицій, звичаїв, які необхідні для становлення української самоідентичності, вивчення історії культури, історії українського мистецтва та історії України в цілому, малодосліджуваністю теми.

Метою даної розвідки є вивчення обрядового значення головних уборів у українських традиціях та їх місце в народній культурі в цілому.

У відповідності з метою дослідження ставляться такі **завдання**: простежити історію розвитку головних уборів; охарактеризувати обрядове значення традиційних головних уборів; дослідити основні види головних уборів українців.

Головні убори українок чітко розмежовуються за формою та способом носіння, а саме: жіночі та дівочі. Найхарактернішими головними уборами дівчат були: начільна стрічка, обручник, вінець. Жінки навпаки закривали волосся. Тому їх найтипівішими головними уборами були хустина та намітка.

Д. Зелений усі головні убори поділяв на такі типи: рушникові, чепці, шапки та дівочі вінки [7, с. 315]. К. Мошинський дає іншу порівняльно-класифікаційну схему: перев'язь – пов'язка, чільце – діадема і корона з пір'я [7, с. 228]. Г. Маслова розподіляє дівочі головні убори на смужки тканини, обручі з твердою основою, вінці, вінки, уплітки, налобники з металевими підвісками; жіночі – на рушникові,